

УДК 371.12:796.012.1

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ШКОЛИ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ УЧНІВ ДО РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ

Мар'яна РІПАК, Ігор РІПАК, Галина МАЛАНЧУК, Віталій ГРИБОВСЬКИЙ

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті проаналізовано діяльність педагогічного колективу школи щодо залучення учнів до рухової активності у вільний від навчання час. Дослідженням було охоплено 148 педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл м. Львова. Висвітлено роль педагогічного колективу у формуванні в учнів потреби піклуватися про своє здоров'я засобами фізичної культури. З'ясовано, які чинники впливають на активність учнів у заняттях фізичною культурою і спортом у вільний від навчання час. Виявлено основні аспекти діяльності педагогів для підвищення активності учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Ключові слова: педагогічний колектив, рухова активність, фізична культура і спорт, залучення, учні.

Постановка проблеми. У доброму здоров'ї молодого покоління зацікавлені всі – і батьки, і педагоги. Проте, як показує практика, вони застосовують недостатньо зусиль для його збереження [1]. Науковці підкреслюють, що основними чинниками, які впливають на формування позитивного ставлення школярів до занять фізичними вправами є засоби масової інформації, заняття фізичною культурою в школі, заняття у секціях, поради і приклад друзів, поради батьків тощо [1, 2].

Водночас недостатньо враховується роль педагогічного колективу школи. Фізична культура для більшості вчителів ще не стала особистою цінністю, не розглядається як впливовий чинник на залучення школярів до занять фізичними вправами.

Варто зазначити, що саме особистість вчителя відіграє першорядну роль у навчально-виховному процесі школярів. Вона виступає важливим джерелом наукової, світоглядної і морально-етичної інформації. Учитель організовує не лише свою діяльність, але й керує діяльністю учня, процесом засвоєння знань, працею, поведінкою учнів [2].

Сьогодні загальноосвітній школі потрібен учитель, який не просто передає знання учням, а й здатний залучати своїх вихованців до щоденних занять фізичними вправами й загартування, а також створює умови для формування всебічної і гармонійної особистості школяра. Власне у школі потрібно сформулювати в дітей потребу піклуватися про своє здоров'я. І в цьому процесі має брати участь увесь педагогічний колектив [2, 3, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виховання здорових учнів під час навчання в школі є одним із важливих завдань сьогодення. Статистика свідчить, що при вступі до школи різноманітні відхилення у стані здоров'я має кожна третя дитина, а до кінця навчання в дев'ятому класі – кожна друга. За час навчання в школі кількість здорових дітей зменшується в 3–4 рази (І.М. Поташнюк, 2001; І. Пухальська, 2003; Ю.В. Вінтюк, 2009 та ін.).

Стан здоров'я і рівень працездатності учнів значною мірою залежить від ефективності їхнього фізичного виховання. Якщо учні молодшого шкільного віку із задоволенням відвідують уроки фізичної культури, то в середньому шкільному віці мотивація до занять зменшується, з'являються нові інтереси й потреби, які, на жаль, не пов'язані із фізичними вихованням (А. Приходько, 2000; Д. Солопчук, 2003; Ю. Вінтюк, 2007 та ін.). Тому необхідно шукати можливості вдосконалення процесу фізичного виховання в школах за рахунок оптимізації діяльності учнів, яка залежить від результативності роботи вчителів.

Учителі повинні формувати в учнів потребу у зміцненні здоров'я, уміння підтримувати свій організм здоровим на основі валеологічних знань, звичку до самостійних занять фізичними вправами, виховувати активну життєву позицію, моральні й вольові якості, сміливість, рішучість, наполегливість.

Проте на практиці дуже часто спостерігається байдуже ставлення більшості керівників шкіл, педагогічного колективу до проблеми зміцнення здоров'я учнів, їхньої фізичної підготов-

леності. Науковці стверджують [2], що загальний рівень фізичної культури педагогічних колективів шкіл оцінюється як низький. Отож є позитивні приклади високого рівня здоров'я, фізичної підготовленості учнів тих загальноосвітніх шкіл, де справа фізичного виховання є предметом уваги всього педагогічного колективу (Д. Данилов, 2002; М.І. Горбенко, 2003).

Варто виокремити праці професора Б.М. Шияна (1993, 2002), який висвітлює роль педагогічного колективу в розв'язанні завдань фізичного виховання учнів. На його думку, лише спільними зусиллями педагогічного колективу школи, учнів та їхніх батьків, громадських організацій можна створити по-справжньому дієву систему фізичного виховання, легше розв'язувати різні організаційні питання, поживати позакласну спортивно-масову роботу, сформулювати в учнів стійкий інтерес до систематичних занять фізичними вправами.

Проте в сучасних наукових дослідженнях розглядаються здебільшого проблеми готовності до педагогічної діяльності майбутніх учителів молодших класів або вчителів фізичної культури (М.Т. Данилко, 2000; Н.М. Мацкевич, 2001) і не розглядається питання готовності вчителів-предметників пропагувати здоровий спосіб життя та цінності фізичної культури. Трапляються поодинокі публікації, які стосуються визначення ролі класного керівника у формуванні фізичної культури особистості школярів [4].

Ураховуючи вище зазначене, вивчення діяльності педагогічного колективу школи, спрямованої на залучення школярів до рухової активності, є актуальним і соціально важливим.

Мета роботи: проаналізувати діяльність педагогічного колективу щодо залучення школярів до занять фізичною культурою і спортом у вільний від навчання час.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати, які чинники, на думку педагогічного колективу, впливають на активність учнів середнього шкільного віку до рухової активності у вільний від навчання час.
2. Виявити пріоритетність видів діяльності педагогічних працівників для залучення учнів до занять фізичною культурою і спортом.

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань були застосовані **методи** теоретичних досліджень, соціологічні методи (анкетування), математико-статистичної обробки даних.

Організація дослідження. Дослідження проводилося в загальноосвітніх школах м. Львова. Була розроблена анкета, яка складалася із 12 запитань. Усього було опитано 148 педагогічних працівників.

Результати дослідження. На думку опитаних педагогів, активна участь учнів у заняттях фізичними вправами у вільний від навчання час залежить, насамперед, від впливу вчителя фізичної культури (45,9% респондентів) та рівня викладання предмета «Фізична культура» (44,6% опитаних). Саме ці чинники посідають перше та друге місця в рейтингу чинників, які впливають на залучення учнів до занять фізичними вправами (табл. 1).

Наступні рейтингові місця посідають такі чинники: матеріальні умови сім'ї (40,5%), вплив батьків (39,2%), організація позакласних занять фізичними вправами (35,8%).

Варто зазначити, що невисокі рейтингові місця серед чинників, які впливають на активність учнів у заняттях фізичними вправами у вільний від навчання час, посіли такі: вплив класного керівника (10,1% опитаних) та організація фізкультурно-масової роботи за місцем проживання (8,1%) (відповідно дев'яте й десяте рейтингові місця).

Невисокі рейтингові місця серед чинників, які впливають на активність учнів у заняттях фізичними вправами у вільний від навчання час, посіли такі: вплив класного керівника (10,1% опитаних) та організація фізкультурно-масової роботи за місцем проживання (8,1%) (відповідно дев'яте й десяте рейтингові місця).

Необхідно відзначити, що педагогічні працівники вважають, що ставлення педагогічного колективу школи практично не впливає на активність учнів у заняттях фізичними вправами у вільний від навчання час. Цей чинник посів останнє, 11-те рейтингове місце серед усіх інших чинників, які впливають на активність учнів до занять (7,4% відповідей респондентів).

Слід зазначити, що така думка респондентів не відповідає вимогам сьогодення. Так, стратегічні завдання реформування загальної середньої освіти передбачають органічне поєднання навчання й виховання з метою забезпечення розумового та фізичного розвитку дитини, формування здорового способу життя. Національна доктрина розвитку фізичної культури і

спорту в Україні [4] передбачає вдосконалення системи фізичного виховання в навчальних закладах шляхом переорієнтації роботи не тільки вчителів фізичної культури, а й усього педагогічного колективу на організацію в кожному навчальному закладі різноманітних фізкультурно-спортивних заходів у режимі дня.

Таблиця 1

**Чинники, які, на думку педагогічних працівників,
впливають на активність учнів у заняттях фізичними вправами**

Варіанти відповідей	Кількість опитаних, % (n = 148)	Рейтинг
Вплив учителя фізичної культури	45,9	1
Рівень викладання предмета «Фізична культура»	44,6	2
Матеріальні умови сім'ї	40,5	3
Вплив батьків	39,2	4
Організація позакласних занять фізичними вправами	35,8	5
Створення секцій з виду спорту на базі школи	32,4	6
Вплив друзів	31,1	7
Вплив засобів масової інформації	26,4	8
Вплив класного керівника	10,1	9
Організація фізкультурно-масової роботи за місцем проживання	8,1	10
Ставлення педагогічного колективу школи до фізичного виховання учнів	7,4	11

У результаті проведеного анкетування також встановлено, що педагогічні працівники не докладають значних зусиль для залучення учнів до занять фізичною культурою і спортом (табл. 2).

Таблиця 2

**Основні аспекти діяльності педагогічних працівників
для підвищення активності учнів до занять фізичною культурою і спортом**

Варіанти відповідей	Кількість опитаних, % (n = 148)	Рейтинг
Проводжу фізкультурні хвилинки на уроках	53,4	1
Проводжу бесіди на фізкультурно-спортивну тематику	45,9	2
Обговорюємо з учнями спортивні новини, телепередачі	28,4	3
Відвідую шкільні фізкультурно-спортивні заходи	14,2	4
Організую рухливі ігри для учнів на перервах	12,1	5
Ходжу разом з учнями в туристичні походи	8,1	6
Цікавлюся спортивними досягненнями своїх учнів	6,1	7
Відвідую уроки фізичної культури	4,1	8
Не звертаю на це уваги	25,7	9

Так, більшість педагогів проводять фізкультурні хвилинки на уроках та бесіди на фізкультурно-спортивну тематику (53,4% та 45,9% відповідно). Найчастіше вчителі обговорюють з учнями спортивні новини й телепередачі (28,4% опитаних).

Відвідують шкільні фізкультурно-спортивні заходи, ходять разом з учнями в туристичні походи, організують рухливі ігри для учнів на перервах значно менша кількість педагогів. Ці види діяльності посіли відповідно з четвертого по шосте місце у рейтингу. Водночас уроки фізичної культури відвідують лише 4,1% педагогів – восьме місце.

Зауважимо, що 25,7% педагогічних працівників не прикладають ніяких зусиль для залучення учнів до занять фізичною культурою і спортом. Тобто не звертають на це уваги.

Як було зазначено, значна кількість педагогів проводять фізкультурні хвилини на уроках. При цьому оцінили свій рівень знань, умінь і навичок з питань організації активного відпочинку учнів як високий лише 7,5% педагогічних працівників (рис. 1).

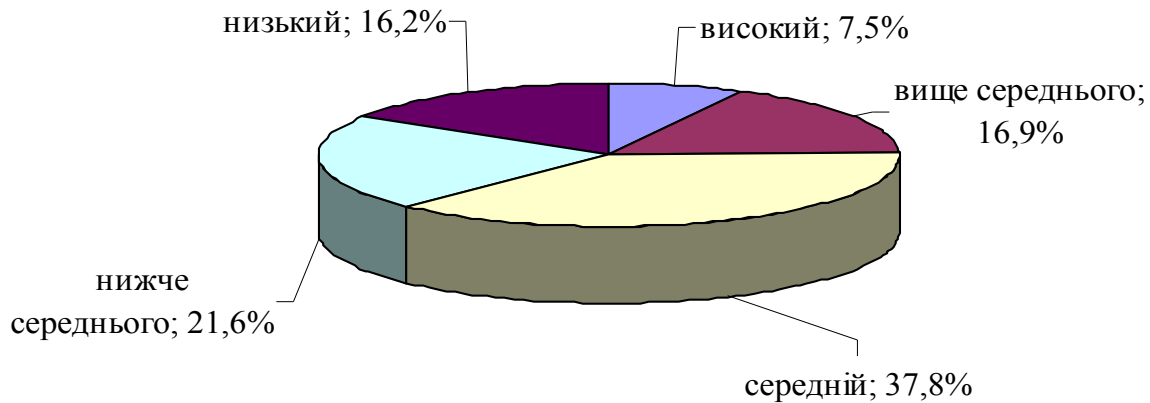


Рис. 1. Оцінка педагогами власного рівня знань, умінь і навичок з питань організації активного відпочинку учнів (n = 148)

Більшість респондентів оцінили власний рівень знань, умінь і навичок з питань організації активного відпочинку учнів (проведення фізкультурних пауз, фізкультурних хвилин на уроках, рухливих ігор на перервах) як середній (37,8%). На низький рівень знань та вмінь вказали 16,2% опитаних.

Висновки:

1. Результати досліджень дозволяють стверджувати, що, на думку педагогічних працівників, основними чинниками, які впливають на залучення учнів до занять фізичними вправами, є вплив вчителя фізичної культури (45,9%), рівень викладання предмета «Фізична культура» (44,6%) та матеріальні умови сім'ї (40,5%).

2. Педагогічні працівники вважають, що ставлення педагогічного колективу школи до фізичного виховання учнів не є вагомим чинником впливу на активність школярів до рухової активності.

3. Виявлено, що серед видів діяльності вчителів, спрямованої на підвищення активності учнів до занять фізичними вправами, пріоритетними є лише проведення фізкультурних хвилин на уроках та бесід на фізкультурно-спортивну тематику (53,4%, 45,9% респондентів відповідно).

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження спрямовуватимуться на вивчення питань підвищення поінформованості педагогічних працівників щодо потреби та важливості проведення різноманітних фізкультурно-спортивних заходів для залучення учнів до рухової активності.

Список літератури

1. Данилов Д. Педагогічний колектив як фактор стимуляції мотивів занять фізичною культурою у підлітків / Д. Данилов // Молода спортивна наука України : зб. наук. ст. з галузі фізичної культури та спорту. – Л., 2002. – Вип. 6, т.1. – С. 213–215.

2. Лоза Т. О. Визначення ролі класного керівника у формуванні фізичної культури особистості учнів 5–9 класів у позакласній діяльності / Т. О. Лоза, В. В. Корінь // Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту школярів і студентів України : матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф.: – Суми, 2009. – Т. 1. – С. 68–72.

3. Лозинська Н. Шляхи і засоби адаптації молодого педагога до роботи в сучасній середній школі / Н. Лозинська // Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна. – Л., 2001. – Вип. 15, ч. 2. – С. 216–218.

4. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту : проект // Спортивна газета. – 2003. – 4 груд.

5. Семенюк В. В. Формування здорового способу життя та культури поведінки особистості через освіту / В. В. Семенюк // Здоровий спосіб життя : зб. матеріалів І Міжрегіон. наук.-практ. конф. – Славута ; Л., 2002. – С. 37–41.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕКТИВА ШКОЛЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ПРИВЛЕЧЕНИЯ УЧЕНИКОВ К ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ

Мар'яна РИПАК, Ігор РИПАК,
Галина МАЛАНЧУК, Віталій ГРИБОВСЬКИЙ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье проанализирована деятельность педагогического коллектива школы из привлечения учеников к двигательной активности в свободное от учебы время. Исследованием было охвачено 148 педагогических работников общеобразовательных школ г. Львова. Отражена роль педагогического коллектива в формировании у учеников потребности заботиться о своем здоровье средствами физической культуры. Выявлено, какие факторы влияют на активность учеников в занятиях физической культурой и спортом в свободное от учебы время. Обнаружены основные аспекты деятельности педагогов с целью повышения активности учеников к занятиям физической культурой и спортом.

Ключевые слова: педагогический коллектив, двигательная активность, физическая культура и спорт, привлечение, ученики.

TEACHING STAFF ACTIVITIES IN SCHOOLS IN ORDER TO MOTIVATE STUDENTS TO PHYSICAL ACTIVITY

Maryana RИPAK, Igor RИPAK,
Halyna MALANCHUK, Vitaliy HRYBOVSKIY

Lviv State University of Physical Culture

Abstract. In the article activity of teaching staff is analysed. The emphasis is on motivating students to lead active lifestyle in their free time. 148 teachers in secondary schools (in Lviv) were under experiment. The role of teaching staff is reflected in instilling the sense of health care to the students by the means of physical culture. The factors which influence the engagement into physical activity during free time were determined. The basic aspects of teachers activity were distinguished so that to involve students to do sports.

Keywords: teaching staff, physical activity, physical culture and sport, engagement, students.